

DATOS IDENTIFICATIVOS

Psicología: Psicología

Materia	Psicología: Psicología			
Código	P51G140V01102			
Titulación	Grao en Enfermería			
Descritores	Creditos ECTS	Sinale	Curso	Cuadrimestre
	9	FB	1	1c
Lingua de impartición	Galego			
Departamento	Departamento da E.U. de Enfermería (Pontevedra)			
Coordinador/a	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Profesorado	Sánchez Radío, Silvia Esther			
Correo-e	silsanchez@uvigo.es			
Web	http://www.enfermeria.depo.es			
Descrición xeral	<p>Esta materia forma parte da formación básica que permitirá ao estudiantado de enfermaría un acercamento a psicología como estudo científico do comportamento e a súa contribución ao proceso de saúde- enfermidade e calidade de vida das persoas. O que facemos e experimentamos (pensamentos e afectos) constitúen factores fundamentais do noso comportamento. A psicología como ciencia e a profesión que aportará uns coñecementos relevantes para unha mellor e máis longa vida. A comprensión dos procesos psicolóxicos sirven de base para o desenvolvemento de competencias relacionadas coa materia e coa enfermaría, coñecementos necesarios que lle capaciten para integralos na prestación dos coidados integrais as persoas ante ás diferentes situacións de saúde-enfermidade. Igualmente se capacitará para establecer e realizar unha relación comunicativa eficaz coa persoa enferma, familia e grupo, tamén se describen os problemas psicolóxicos asociados a situacións especiais: a enfermidade crónica aguda, as reaccións a enfermidade irreversible, así como os aspectos psicosociais a hospitalización, respostas de afrontamento a enfermidade e cómo xestionar os diferentes tipos de perda.</p>			

Resultados de Formación e Aprendizaxe

Código	
A1	Que os estudantes demostren posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeral e adoita atoparse a un nivel que, malia se apoiar en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.
A2	Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ó seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.
A3	Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.
A4	Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solución a un público tanto especializado coma non especializado.
A5	Que os estudantes desenvolvan aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.
B4	Ser capaz de comprender o comportamento interactivo da persoa en función do xénero, grupo ou comunidade, dentro do seu contexto social e multicultural
B7	Saber comprender, sen prexuízos, as persoas, considerando os seus aspectos físicos, psicolóxicos e sociais, como individuos autónomos e independentes, asegurando o respecto ás súas opinións, crenzas e valores, ademais de garantir o dereito á intimidade, a través da confidencialidade e o segredo profesional
B8	Promover e respectar o dereito de participación, información, autonomía e consentimento informado na toma de decisións das persoas atendidas, acorde coa forma en que viven o seu proceso de saúde-enfermidade
B9	Fomentar estilos de vida saudables e o autocoidado, apoiando o mantemento de condutas preventivas e terapéuticas
B11	Saber establecer unha comunicación eficaz con pacientes, familias, grupos sociais e compañeiros. Fomentar a formación e información para a saúde
B17	Realizar coidados de enfermaría baseándose na atención integral de saúde, que supón a cooperación multiprofesional, a integración dos procesos e a continuidade asistencial

C9	Coñecer os procesos fisiopatolóxicos e as súas manifestacións e os factores de risco que determinan os estados de saúde e enfermidade nas diferentes etapas do ciclo vital.
C10	Identificar as respostas psicosociais das persoas ante as diferentes situacións de saúde (en particular, a enfermidade e o sufrimento), seleccionando as accións adecuadas para proporcionar axuda nas mesmas.
C12	Utilizar estratexias e habilidades que permitan unha comunicación efectiva con pacientes, familias e grupos sociais, así como a expresión das súas preocupacións e intereses.
C14	Coñecer e identificar os problemas psicolóxicos e físicos derivados da violencia de xénero para capacitar a/o estudante na prevención, a detección precoz, a asistencia, e a rehabilitación das vítimas desta forma de violencia.
C50	Individualizar o coidado considerando a idade, o xénero, as diferenzas culturais, o grupo étnico, as crenzas e valores.
D1	Capacidade de análise e síntese
D2	Capacidade de organización y planificación
D3	Capacidade de xestión da información
D4	Resolución de problemas e toma de decisións
D7	Razoamento crítico
D9	Adaptación a novas situacións. Iniciativa e espírito emprendedor. Creatividade.
D11	Sensibilidade cara a temas ambientais

Resultados previstos na materia

Resultados previstos na materia	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Saber comprender as bases psicolóxicas clásicas e as súas relacións coa enfermaría.	A1	B4	C9	D1
	A2	B7	C10	D2
	A3	B8	C12	D3
	A4	B9	C14	D4
	A5	B11	C50	D7
		B17		D9
			D11	
Ser capaz de aplicar o pensamento científico a vida cotidián e laboral.	A3		C50	D1
	A4			D2
	A5			D3
				D4
				D7

Contidos

Tema	
1. Descrición e marco conceptual da enfermaría psicosocial:	<p>Introducción. Aproximacións ao estudo da persoa.</p> <p>A psicoloxía como ferramenta básica para enfermaría.</p> <p>A Psicoloxía científica.</p> <p>Principais escolas da psicoloxía.</p> <p>Tendencias que formaron a psicoloxía actual. Bases psicolóxicas da conduta. A estrutura do sistema nervioso e funcións psíquicas.</p> <p>Cerebro, cognición e conduta.</p> <p>A psicoloxía no ámbito da enfermaría.</p>
2. Identificación dos fenómenos psicosociais:	<p>Sensación e percepción. Umbrals sensoriais. Cómo organiza o cerebro a información sensoria. A percepción. A intelixencia. Teorías. Intelixencia emocional.</p> <p>Motivación e emoción. Teorías explicativas. Frustración e conflito.</p> <p>Pensamento e linguaxe.</p> <p>Introducción. Concepto de pensamento. Razonamento, solución de problemas, formación de conceptos. Relación entre pensamento e linguaxe. Papel do linguaxe no comportamento humano. Memoria e olvido</p> <p>Introducción. definición de memoria. Tipos de memoria. Bases biolóxicas da memoria. Alteracións da memoria. Exploración da memoria. Memoria e envellecemento. O olvido.</p> <p>Motivación. Clasificación dos motivos. Modelos teóricos. Afectividade, sentimentos e emocións. Relación entre emoción e conduta.</p> <p>Psicoloxía da personalidade.</p> <p>Introducción Concepto de personalidade. Funcións da personalidade.</p> <p>Estudio da personalidade. Teorías da personalidade. Resiliencia. Avaliación da personalidade.</p> <p>Aprendizaxe. Paradigmas básicos do aprendizaxe.</p> <p>Conductas aprendidas. Tipos de aprendizaxe. Indefensión aprendida.</p> <p>Aplicacións prácticas das teorías do aprendizaxe. Ansiedade e o estrés como compoñentes básicos do enfermar. Tipos de axentes estresantes.</p> <p>Síndrome de estrés profesional. Métodos de afrontamento o estrés.</p> <p>Diagnósticos NANDA.</p>

3. Habilidades básicas de comunicación eficaz	A comunicación. Normas para unha comunicación eficaz en enfermaría. Formas, métodos e perturbacións. A comunicación persuasiva, non verbal. Barreiras. Asertividade. escoita activa. Actitudes que favorecen a escoita activa. Habilidades da comunicación interpersonal. A comunicación en enfermaría. Técnicas de comunicación e relación de axuda. A comunicación de malas noticias. Diagnósticos NANDA.
4. Fases do desenvolvemento evolutivo desde o punto de vista psicosocial:	Psicloxía evolutiva. Principais autores/as. Etapas. Infancia.O apego. O xogo. Adolescencia, período de búsqueda da identidade. Idade adulta.Vellez. Soedade e saúde. Afrontamento e adaptación o cambio.
5. Actitudes e coñecementos básicos da relación terapéutica	A enfermidade e o seu impacto psicolóxico. Representación mental da enfermidade. Enfermidade crónica e aguda. Estratexias de afrontamento. Papel da enfermaría. Aspectos psicosociais da hospitalización.Características psicolóxicas da persoa enferma.Respostas ante a enfermidade e a hospitalización.O Hospital como escenario ameazante. Características psicolóxicas das enfermidades de cancro, crónica, diabetes, hipertensión. Respostas de afrontamento.Modelos cognitivos-conductuais de aplicación o medio hospitalario.
6. Aspectos psicolóxicos das persoas usuarias nos cuidados de saúde:	Mecanismos psicolóxicos da curación Psicoterapia. Concepto. Principios elementais da psicoterapia. Clasificacións. Grupos de autoaxuda. Características dos grupos de autoaxuda. Implicación emocional da profesional de enfermaría. Apoio psicoemocional ao paciente e a familia. A relación de axuda. Fases da relación de axuda. Habilidades da relación de axuda. Autenticidade e congruencia.Características. Aspectos psicosociais do dolor. Tipos de dor. Factores que influen na percepción e expresión da dor Valoración de enfermaría. O duelo.Tipos de duelo. Etapas do proceso de duelo.A morte. Proceso. Actitudes e educación sobre a morte. Enfermería ante ansiedade e medo a morte A familia. O sistema familiar. A estrutura da familia. Genograma familiar. Funcións básicas da familia. Factores de risco e protectores da familia. O sistema familiar. Indicadores do estado da saúde familiar. Técnicas de relaxación: respiración, visualización, control emocional, a relaxación muscular progresiva de Edmund Jacobson.
7. Aspectos psicolóxicos, físicos e sociais da violencia de xénero.	Bases conceptuais da Violencia de Xénero. A estrutura social como facilitadora da Violencia de Xénero. Indicadores de risco da violencia de xénero. Prevención da violencia. Factores Protectores. Protocolos de actuación na abordaxe integral da violencia de xénero. Actuación de enfermería fronte a violencia de xénero. Diagnósticos NANDA.

Planificación

	Horas na aula	Horas fóra da aula	Horas totais
Lección maxistral	55	110	165
Resolución de problemas	14	28	42
Traballo tutelado	3	3	6
Presentación	4	6	10
Exame de preguntas obxectivas	1	0	1
Exame de preguntas de desenvolvemento	1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientador, considerando a heteroxeneidade do alumnado.

Metodoloxía docente

	Descrición
Lección maxistral	A sesión maxistral vai ser a técnica docente habitual, co apoio de medios audiovisuais e exposición de casos prácticos, pretendendo favorecer a implicación e participación do alumnado. Planificación de traballos a desenvolver polo alumnado.
Resolución de problemas	Análise dun feito ou problema coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e adestrarse en procedementos alternativos de solución. Exercicios realizados no aula sobre os contidos da materia. Estudos de casos das situacións máis cotidiás que se poden presentar na relación enfermeira- paciente.
Traballo tutelado	Realizaránse traballos sobre os contidos da materia, distribuíndo ao alumnado en 6 grupos, nos que se realiza o entrenamento guiado e tutela por parte da profesora, e onde se fomenta a adquisición de autocritica a e heterocritica, baseándose na aprendizaxe en base a problemas do ámbito das ciencias da saúde.

Presentación	Exposición por parte do alumnado ante a docente e a clase dun tema sobre contidos da materia desenvolvido polo grupo en formato power-point donde se presenta o resto da clase os resultados do traballo realizado, sendo obrigatoria a asistencia polo resto da clase a estas presentacións.
--------------	---

Atención personalizada

Metodoloxías	Descrición
Lección maxistral	Exposición por parte da profesora dos contidos sobre a materia obxecto de estudo, explicación das bases teóricas e realización de preguntas obxectivas que alumnado ten que desenvolver.
Presentación	Para facer as presentacións correspondentes é necesario a realización previa de apoio individualizado para asegurar a calidade dos contidos e material a presentar. O finalizar entregárase en soporte dixital todo o traballo realizado nesta metodoloxía.
Resolución de problemas	Análise dun feito, problema ou suceso real coa finalidade de coñecelo, interpretalo, resolvelo, xerar hipóteses, contrastar datos, reflexionar, completar coñecementos, diagnosticalo e entrenarse en procedimentos alternativos de solución. Avaliándose as respostas correctas ante as preguntas plantexadas.
Traballo tutelado	Precisase a dirección e seguimento persoal das persoas integrantes do grupo para o logro dos obxectivos plantexados nesta metodoloxía. Presentación en Power-point dun tema de clase e tutorizado con sesións obrigatorias.

Avaliación

	Descrición	Cualificación	Resultados de Formación e Aprendizaxe			
Traballo tutelado	Proba obrigatoria e avalíase individualmente aínda ca presentación final sexa en grupo. Necesitase o 50% do valor desde proba para superar a materia. Cada alumna/o, fará un exercicio de rol playing sobre tema principal da asignatura. Data da avaliación_Rol playing entrevista: Primeira oportunidade: 07/11/2023 Segunda oportunidade: 25/06/2024 16h	15	B4	C10	D1	
			B7	C14	D2	
			B8		D3	
			B11		D4	
			B17		D7	
Presentación	Presentárase o realizado nas sesións do traballo tutelado. A exposición é obrigatoria e avalíase individualmente. Necesitase o 50% do valor da proba para superar a materia. As datas de presentación/exposición serán: 23/11/2023: Presentación G I y II 27/11/2023: Presentación G III y IV 28/11/2023: Presentación G V y VI Segunda oportunidade: 25/06/2024 18h	25	A1	B4	C9	D1
			A2		C10	D2
			A3		C12	D3
			A4		C14	D4
			A5		C50	D7
						D9
						D11
Exame de preguntas obxectivas	Proba final: realización de proba de coñecementos con modalidade de resposta múltiple (cada dos erros penalizará un acerto) sobre os contidos da materia. Para aprobar a materia, é necesario que o estudantado alcance unha cualificación dun 50% do valor desta proba. 1ª oportunidade: 10/01/2023 as 16.00 h 2ª oportunidade: 25/06/2024 as 16.00 h	40	A1	B4	C9	D1
			A2	B7	C10	D2
			A3	B8	C12	D3
			A4	B9	C14	D4
			A5	B11	C50	D7
				B17		D9
						D11
Exame de preguntas de desenvolvemento	Proba final: realización de proba de coñecementos que inclúe preguntas abertas sobre un tema. O alumnado deben desenvolver, relacionar, organizar e presentar os coñecementos que teñen sobre a materia nunha resposta argumentada. Para aprobar a materia, é necesario que o estudantado alcance unha cualificación dun 50 % do valor desta proba. 1ª oportunidade: 10/01/2023 as 16.00 h 2ª oportunidade: 25/6/2024 as 16.00 h	20	A1	B11	C9	D1
			A2		C10	D7
			A5		C12	D11
					C14	
					C50	

Outros comentarios sobre a Avaliación

Data fin de carreira: 04/10/2023 16h

Bibliografía. Fontes de información

Bibliografía Básica

Mª Dolores Rodríguez, Luís Mayor, Carmen Pérez, **Manual CTO de enfermería. Enfermería Psicosocial**, CTO Editorial,
 Scott O. Lilienfeld, Steven Jay Lynn et al., **Psicología una introducción**, Pearson,
 Neil Niven, **Psicología en enfermería**, Manual moderno,
 Latorre Postigo, J.M, **Ciencias Psicosociales aplicadas I**, Síntesis, Madrid,
 Latorre Postigo, J.M, **Ciencias Psicosociales aplicadas II**, Editorial Síntesis, Madrid,

Colegio oficial de Psicólogos, www.cop.es,

enfermeros.org/revista/,

María Teresa Almendro Marín, **Perspectivas actuales en el abordaje de la violencia contra las mujeres desde la Psicología: análisis bibliométrico**, *Informació psicològica*,

Bibliografía Complementaria

Calixto Plumed Moreno, **Psicología general**, DAE,

Llor, B. y col., **Ciencias Psicosociales aplicadas a la salud**, Interamericana. McGraw-Hill, Nueva York,

Tazón, P. y col, **Ciencias psicosociales**, Masson, Barcelona,

Nieto, J. y col, **Psicología para Ciencias de la Salud. Estudio del comportamiento humano ante la enfermedad**, McGraw Hill, Interamericana, Madrid,

Novel, G. y col, **Enfermería Psicosocial y Salud Mental**, . Masson, S.A, Barcelona,

Hoffman, L. y col, **Psicología del desarrollo hoy**, 2 vol. McGraw Hill, Madrid,

Bayés,R, **Psicología oncológica**, Martínez Roca,

Santiago de Torres, J., **Procesos Psicológicos Básicos**, McGraw-Hill,

Cibanal, Juan, **Interrelación del profesional de Enfermería con el paciente**, Doyma,

Bernis C, López R, Prado,(Eds), **La salud de las mujeres en el umbral del siglo XXI**, Ediciones UAM,
psicodoc.copmadrid.org/psicodoc.htm,

Dorsch,F, **Diccionario de psicología**, Herder,

www.index-f.com/index-enfermeria/revista.php,

López Zafra E, **Violencia contra las mujeres: descripción e intervención biopsicosocial.**

Ríos, M. I., Carrillo, C., Sabuco, E., **Resiliencia y Síndrome de Burnout en estudiantes de enfermería y su relación con variables sociodemográficas y de relación interpersonal**, *International Journal of Psychological Research*,

<http://www.aepc.es/ijchp/>, **International Journal of Clinical Health Psychology**, Información de revistas científicas,

Recomendaciones